

Nihče nima vse resnice v zakupu

Objavljamo govor, ki ga je imel deželni predsednik Slovenske skupnosti dr. Rafko Dolhar na »Našem prazniku« v Boljuncu, v nedeljo, 1. t.m. (Ured.)

Počitnice so za nami. Na naši narodni njivi pa nas čaka mnogo dela. Naš praznik je sicer predvsem namenjen prijetnemu srečanju s prijatelji, tako s somišljeniki kot z drugače mislečimi. In trdim lahko, da čimveč se bomo srečali z drugače mislečimi, tem bolj bo praznik res naš, to je slovenski. Vsekakor pa je Naš praznik vendar priložnost, da si izmenjamo tudi svoje poglede o političnem in upravnem položaju pri nas. Dovolite mi, da k temu prispevam le nekaj svojih misli.

Slovenska narodna skupnost v Italiji obhaja letos nekaj okroglih in pomembnih obletnic, ki smo se jih že na razne načine spomnili. Tu mislim predvsem na štiridesetletnico osvoboditve izpod nacifašizma in s tem zmagovitega zaključka narodnoosvobodilne borbe ter obletnice obnovitve slovenskih šol na Tržaškem in Goriškem. Mislim, da se ne motim, če trdim, da so prav naše šole osrednja ne samo kulturna, temveč tudi narodna ustanova, ki bi ji morali stati bolj zavestno ob strani. Paziti bi morali predvsem na to, da se ji kateri od naših zaslepljenih rojakov ne bi izneverili! Kaj pomeni naša slovenska šola, pa čeprav še tako pomanjkljiva, se boste zavedli, če boste obiskali naše koroške rojake in pa naše rojake v videmski pokrajini, katerim država, v kateri nam je dano živeti in ki so si jo Benečani s plebiscitom izbrali že pred 120 leti, še vedno odreka šolanje v materinščini.

In tu smo že pri okrogli obletnici, ki je še pred nami in ki se je bomo spomnili prihodnjega novembra. Vsi veste, da mislim na desetletnico osimskega sporazuma, ki ga je Italija pred desetimi leti podpisala in njen parlament tudi ratificiral. Ta sporazum predstavlja torej v dobrem in v slabem pravno polnomočno obvezo italijanske Republike do vseh Slovencev v Italiji.

Seveda ne bomo tu analizirali tega sporazuma. Ugotoviti pa smemo in moramo, da že deset let čakamo na njegovo zakonodajno uresničitev. Za nas Slovence je instrument izvajanja osimskega sporazuma zakon za celovito zaščito Slovencev v Italiji, ki se pravi na policah italijanskega parlamenta. In prav dobro se zavedamo, da predstavljajo kamen spotike predvsem Slo-

nadaljevanje na 7. strani ■

ZAKLJUČILA SE JE 20. JUBILEJNA DRAGA

DRAGA obhaja letos svoj 20. jubilej. Dvajset let neutrudnega marljivega dela sredi velikih organizacijskih in drugih težav, ki pa jih je vedno, tako leta 1966, ko so se študijski dnevi rodili v Dragi pri Bazovici, kot danes, premagovala dobra volja, ljubezen do naroda in zavest, da opravljajo z njo vlogo dopolnjevalcev neke praznine, ki bi sicer preveč pošastno zijala na slovenskem kulturnem telesu.

Jubilejna Draga je letos obhajala tudi deseto izvedbo na Opčinah v Finžgarjevem domu. Ob tej priložnosti so organizatorji, Društvo slovenskih izobražencev v Trstu pripravili priložnostno publikacijo, »Sledovi Drage« v kateri so zbrani dnevniški zapisi Beličiča, Ošlaka, Pahorja in Rebule, brošuro lanskih predavanj »Draga 84« in seveda štiri predavanja, ki so se po namenih prirediteljev dotaknila najbolj aktualnih problemov slovenskega naroda v vseh treh Slovenijah, matični, zamejski in zdovski. Letošnji predavatelji so bili mladi argentinski Slovenec Gregor Batagelj, ki je v petek, 30. avgusta, predaval na temo »40 let slovenskih daljav in bližin«. V soboto popoldne — po slovesni otvoritvi — je govoril izredni profesor prava na Seaton Hall University v New Jerseyu Boštjan M. Župančič. Govoril je na temo: »Slovenija konec 20. stoletja, prehod v novo dialektiko?« Nedeljsko jutro je s svojim predavanjem zasedel mladi duhovnik in publicist iz Slovenije Ivan Štuhec. Njegovo predavanje je imelo naslov »Med Getsemani in Taborom: žar in stiska kristjanovega upanja«. Letošnje jubilejno Drago pa je zaključil dr. Marko Dvorak s predavanjem »Duma 1985 — anatomija nekega zdomca«.

To so torej bili predavatelji in teme, ki smo jih lahko letos poslušali. Izreči globalno mnenje o njih je precej težka stvar, saj so to bila predavanja, ki so bila urezana vsaka po svoji meri. Gregor Batagelj je recimo s svojo jasno, umirjeno in optimistično besedo vzbudil pri številnem občinstvu veliko zanimanje. Prikazal nam je namreč življenje in delo tiste slovenske politične emigracije, ki je našla svoj življenjski prostor v Argentini. Gre za Slovence, ki so znali v težkih pogojih ustvariti bogato in razvejano kulturno, prosvetno in gospodarsko dejavnost. Batageljevo predavanje je izzvenelo zelo pozitivno v smislu, da je izpričalo, da je ta narodna komponenta živa in aktivna. Zaveda se svoje specifične teže v narodovem telesu in si tudi želi, da bi bila priznana kot njen sestavni del.

Draga se je začela v soboto z uradno otvoritvijo letošnjih študijskih dnevov. V imenu Društva slovenskih izobražencev je prisotne najprej pozdravil predsednik Sergij Pahor. Spregovoril je o pomenu in vlogi Drage; spomnil pa se je tudi prof. Peterlina, ki je pred dvajsetimi leti zaslutil pomen, ki ga lahko imajo taka srečanja v znamenju dialoga in pluralizma.

Srečanje in udeležence je nato pozdravil odbornik za kulturo pri tržaški pokrajini dr. Zorko Harej. Sledilo pa je predavanje prof. Župančiča. To je bilo predavanje, ki mu ni bilo lahko slediti. Predavatelj je temo, ki je že sama po sebi bila zahtevna, predstavil in razčlenil na zahteven, filozofski način, ki je pri poslušalcih vzbudil nekoliko zmede, saj mu nismo mogli vsi slediti. Verjetno bo predavanje, ko bo izšlo v zborniku letošnje Drage, bolj jasno.

Nedeljsko jutro na vrtu Finžgarjevega doma na Opčinah, kjer se je odvijala jubilejna Draga, se je začelo s sveto mašo, ki jo je daroval tržaški škof Bellomi. Po njej pa se je začelo predavanje Ivana Štuheca, ki je s svojo prodorno mislijo prevzel zbrano občinstvo. Njegova stališča so vzbudila pri občinstvu precejšnje zanimanje, ki ga je bilo čutiti tudi v posegih pri debati.

Zaključno predavanje dr. Marka Dvoržaka »Duma 1985 — anatomija nekega zdomca« pa je težko definirati. Kot je govoril sam povedal, je to bila prej literarno pisana beseda, kot pa predavanje. Misli, analizo zdovskega stanja, občutja izseljeništvaja je, vsaj po našem mnenju, analiziral na zelo oseben in rekli bi mestoma celo skoraj patetičen način, ki pa je kljub temu lahko bilo povod za razmišljanja o konkretnih stvarnih problemih, ki jih je to predavanje lahko vzbudilo pri poslušalcih. Tudi tako predavanje je lahko zanimivo, saj prinese nekoliko drugačen pristop k temam, ki jih obdeluje ...

Kaj reči o letošnji jubilejni Dragi? Najprej bi mogoče poudarili dejstvo, da je bila vse tri dneve zelo obiskana. K temu je mogoče pripomoglo čudovito vreme, dobri predavatelji, a verjetno tudi zavest, da je Draga pomemben dejavnik naše zamejske, pravzaprav vseslovenske kulturne in narodne stvarnosti. Letošnjih študijskih dnevov se je, vsaj po našem mnenju, letos udeležilo izredno visoko število ljudi. To niso bili samo člani Društva slovenskih izobražencev in običajni obiskovalci in prijatelji Drage. Videti je bilo veliko novih obrazov iz Slovenije, Koroške in tudi na-

nadaljevanje na 3. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 8. septembra, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Vetrič in pastirica« (Miroslava Leban), RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 15.00 Na počitnice; 16.00 V svetu valčka; 16.45 Beležka; 17.00 Šport; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 9. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Fabianijski iz Kobdila; (11) »Še o Renziju«; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Roboti so med nami« (Vid Pečjak); 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert RAI iz Rima; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zbovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.40 Včeraj, danes, jutri; 16.00 Nacionalno vprašanje v zadnjih desetletjih cesarsko-kraljevega Trsta; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kmetijski tednik; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 10. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Šivala je deklica zvezdo, oj, zvezdo rdečo ko kri...«; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Roboti so med nami«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Gallusovi dvorani v Trstu: flavtista Roberto Fabbriciani in Erika Slama; 11.00 Melodični orkestri; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ribe našega morja; 14.30 Mladi mladim; 16.00 Mit in slovenska ljudska pesem; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Beno Zupančič: »Pogreb«, radijska dramatizacija Marjana Prepeluh; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 11. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Izbor iz Povejmo v živo; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Roboti so med nami«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v občinskem gledališču v Trzinu; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zbor »Consortium musicum« iz Ljubljane vodi Mirko Cuderman; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Fabianijski iz Kobdila; (11) »Še o Renziju« (ponovitev); 14.30 Včeraj, danes, jutri; 16.00 Beležke za zgodovino otroštva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Gioacchino Rossini: Seviljski brivec; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETREK, 12. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Potovanje po Veliki Britaniji; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Modra puščica«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert RAI iz Turina; 11.50 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Slovenske popevke; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Naša vina; 16.00 Beležke za zgodovino otroštva; 17.00 Kratka poročila; 17.10 Gioacchino Rossini: Seviljski brivec; 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 13. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Za ta letni čas; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Modra puščica«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v stolnici sv. Justa v Trstu: orglar Hubert Bergant in Slovenski trobilni kvartet; 11.30 Beležka; 12.00 Iz svetovne zakladnice pripovedništva; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dekliški zbor italijanske skupnosti iz Izole in Komorni mešani zbor iz Postojne; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Potovanje po Veliki Britaniji; 15.00 V svetu filma; 16.00 Podoba matere v sodobni slovenski pripovedni prozi; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 14. septembra, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček - Narodnozabavna glasba; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Kulturni dogodki; 9.15 Iz arhiva mladinske dramatike: »Modra puščica«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Cankarjevem domu v Ljubljani; 11.45 Beležka; 12.00 Na počitnice; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Za ta letni čas; 14.40 Včeraj, danes, jutri; 16.00 Ena bolha me grize; 17.00 Kratka poročila; 18.00 Dramska vetrovnica: Janez Povše: »Za plačilo ti prinašam slovo«; 19.00 Radijski dnevnik.

Umrl je dr. Ivo Juvančič

V Ljubljani je 23. avgusta umrl dr. Ivo Juvančič, eden najmarkantnejših slovenskih primorskih izobražencev v razdobju med obema svetovnjima vojnama. Pokojnik se je rodil leta 1899 v Boycu, maturiral na škofijski gimnaziji v Št. Vidu pri Ljubljani, vstopil nato v goriško bogoslovje, leto kasneje pa ga je tedanji goriški nadškof Sedej poslal na jezuitsko univerzo v Innsbrucku, kjer je doktoriral iz svetega pisma.

V mašnika je bil posvečen leta 1926. Nadškof Sedej mu je poveril službo prefekta na škofijski gimnaziji v Gorici, kjer je pozneje bil njen podravatelj. Tu je prišel v stik s celo vrsto slovenskih primorskih dijakov, na katere je zaradi svoje razgledanosti in širine imel velik vpliv. Prav zaradi tega ga je cerkvena oblast leta 1935 premestila na drugo službeno mesto, tako da je postal profesor v goriškem centralnem semenišču in je to službo opravljal deset let.

Dr. Ivo Juvančič ima vsekakor veliko in celo odločilno zaslugo, da so cele generacije primorskih študentov in tudi istrskih Hrvatov ohranile za fašizma narodno zavest. Zaradi svojega delovanja je Ivo Juvančič bil stalno pod nadzorstvom fašističnih oblasti, a ni imel ne opore ne razumevanja tudi pri nekaterih cerkvenih oblastnikih. V zelo pomembnem letu 1943 je pokojnik s spisom »Kristus in galilejsko osvobodilno gibanje« zavzel zelo jasno, načelno stališče do političnega dogajanja, saj so bila njegova izvajanja očitno vabilo k vztrajanju in odporu proti fašističnemu nasilju. V letih po vojni je sodeloval kot izvedenec za primorska vprašanja v sklopu jugoslovanske delegacije na pariški mirovni konferenci. Leta 1947 se je umaknil v Ljubljano, se odpovedal duhovniškemu poklicu in deloval najprej pri Znanstvenem inštitutu vlade Ljudske republike Sloveni-

je, nato pri Muzeju narodne osvoboditve in do upokojitve leta 1972 pri Inštitutu za narodna vprašanja kot znanstveni sodelavec. Postal je raziskovalec, publicist in zgodovinar ter se ukvarjal zlasti z dogajanjem na Primorskem med obema svetovnjima vojnama. Napisal je celo vrsto razprav, ki so pomemben in dragocen prispevek za poznavanje dogodkov v najbolj temnem razdobju primorske zgodovine.

Čeprav je zapustil duhovniški stan, je kmalu uredil svoje odnose s katoliško Cerkvijo. Do svoje smrti se je živo zanimal za dogajanje v zamejstvu. Dr. Ivo Juvančič pa bo ostal v spominu stotin in stotin slovenskih dijakov in študentov, ki jim je v Gorici dolga leta bil odličen profesor ter vzgojitelj, kot mož pokončnega in ponosnega značaja ter zlasti kot zvest sin slovenske primorske zemlje.

Pogreb je bil 27. avgusta. V poslovlilni dvorani na ljubljanskih Žalah je najprej spregovoril ravnatelj Inštituta za narodna vprašanja Silvo Devetak. Orisal je pokojnikov človeški lik in njegovo pomembno delo na področju zgodovinopisja. V imenu nekdanjih gojencev goriškega semenišča je spregovoril Jožko Kragelj; pokojniku se je zahvalil za vse, kar je kot profesor in vzgojitelj naredil za dijake; zlasti je opozoril na pokojnikove zasluge, da je tolikšno število primorskih fantov v najtemnejših razdobjih primorske zgodovine ostalo zvesto materinemu jeziku in rodni zemlji.

Sledil je verski obred, nakar so žaro s posmrtnimi ostanki dr. Iva Juvančiča položili v grob. Pogreba se je udeležilo lepo število znanstvenih delavcev z raznih ljubljanskih inštitutov. Prisotna je bila tudi večja skupina primorskih duhovnikov z obeh strani meje. Poklonila se je spominu svojega nekdanjega sobrata, profesorja in vzgojitelja.

Mladinski seminar »Tabor narodnosti«

Od petka, 30. avgusta, do nedelje, 1. septembra, je bil v Domu Mangart v Žabnicah III. Tabor narodnosti, ki so ga priredili Mladinska sekcija Ssk, mladinci Sveta slovenskih organizacij, Mladinski odbor SKGZ in ZKMI. Tabora so se udeležili poleg Slovencev iz Italije mladi iz Slovenije in avstrijske Koroške. V treh dneh smo poglobili poznanje problematike Slovencev v videmski pokrajini.

V petek zvečer smo se srečali s prof. Salvatorejem Venosijem in s predstavnikom novoustanovljenega društva »Slovenski klub« Rudijem Bartholotom. Salvatore Venosi je govoril o zgodovini Kanalske doline ter o sedanjem položaju slovenstva v dolini. Rudi Bartholot pa je podal opis o socialno-gospodarskem aspektu teh krajev.

Soboto smo posvetili spoznavanju Benečije in Režije. V Čedadu nas je v domu Ivan Trinko predstavnik SLORI Rihard Rutar seznanil z zgodovino Beneške Slovenije ter prikazal socialno in narodno stanje teh krajev. Nato smo se srečali z županoma občine Grmek Paolom Boninijem in

občine Dreka Mauriziom Namorjem, ki sta govorila o političnem aspektu Terskih in Nadiških dolin s posebnim ozirom na zadnje upravne volitve.

V popoldanskih urah smo bili v Režiji. Kulturno prosvetni delavec Renato Quaglia je spregovoril o Režiji, njeni zgodovini, jeziku ter o njenem bogatem ljudskem izročilu.

Istega dne smo še bili v Bistrici v Zilski dolini. Ogleдали smo si fotografsko razstavo o arhitekturi v Kanalski dolini.

V nedeljo smo organizatorji imeli referate o Slovincih na Tržaškem in Goriškem. Referati so obravnavali odnose med večino in manjšino, globalni zaščitni zakon, šolstvo in kulturo ter gospodarsko stanje. Sledila je živahna diskusija, v kateri smo se dotaknili tudi pravilnosti ali nepravilnosti samostojnega političnega nastopanja.

Ob koncu so udeleženci sprejeli resoluciji o čimprejšnji odobritvi zakona o globalni zaščiti slovenske narodnostne skupnosti v Italiji in o problemu šolstva na Koroškem.

Marjan Breclj

Dinar in italijansko - jugoslovanska trgovina

V Trstu in Gorici ter na ostalem italijanskem obmejnem področju z Jugoslavijo narašča tako v bančnih in trgovskih krugih kot med prebivalstvom na splošno presenečenje zaradi padanja dinarja.

Kako globoko je padel dinar v zadnjih letih, nam kaže naslednja statistika: leta 1976 je kotiral še 42 lir in pol, leta 1980 je že padel na 30 do 31 lir in lani se je znižal na 8 do 9 lir. Letošnjega junija smo prišli na 7 lir in ta teden je dinar padel pod 5 lir. Nekatere menjalnice ga plačujejo komaj še po 4 lire in nekatere banke ga že zavračajo. Trgovci skušajo pridobiti jugoslovanske kupce s tem, da plačujejo dinar dražje kot banke, ter je to nekak popust pri ceni blaga.

Presenečenje v gospodarskih krogih temeljuje s tem, da je bila letošnja turistična sezona v Jugoslaviji kar dobra ter bi moral dotok tujih valut zavreti drsenje dinarja. Tudi jugoslovanska plačilna bilanca s tujino bi morala biti letos aktivna, ba je za 900 milijonov dolarjev. Slabše pa je z zunanjo trgovino, ki odločilno posega v valutne tečaje. Negativno je tudi dejstvo notranje in zunanje zadolžitve Jugoslavije.

Turistična sezona in s tem povpraševanje po dinarjih upada ter naj pri tem omenimo zlasti nakupna središča za dinar, kot so zlasti Zürich, Frankfurt in Dunaj. Nekateri tudi govorijo o mednarodni špekulaciji.

Slednje je najbrž bolj malo verjetno, ker je vsaka valuta predvsem odraz notranjih gospodarskih razmer in v tem primeru stanja jugoslovanskega gospodarstva. Na drsenje dinarja niti ne vpliva dotok jugoslovanskih kupcev v Italijo, ker ti namesto dinarjev prinašajo predvsem marke, dolarje in švicarske franke.

Res pa je, da padec dinarja kljub vsemu vpliva na osebni promet ter na trгови-

no med Italijo in Jugoslavijo, čeprav — kot rečeno — le v določeni meri.

Glede obmejnega prometa naj spomnimo, da se je po odpravi jugoslovanskega pologa število prehodov ljudi spet povečalo. Samo lani se je število prehodov s prepustnicami na podlagi videmskega sporazuma dvignilo na približno 8 milijonov.

Kritična pa postaja obmejna trgovina na podlagi avtonomnih računov za Trst in Gorico. Lani je ta trgovina še preseгла vrednost 500 milijard lir. Letos pa je uvoz na Tržaškem padel za 40% ter izvoz za 24 odstotkov. Za obmejno trgovino velja kliring ter se morata uvoz in izvoz ob koncu leta izenačiti. Zdaj pa je za Jugoslavijo na tržaškem avtonomnem računu zaradi jugoslovanskih uvoznih omejitev aktivni saldo 41 milijard 621 milijonov lir. Izmenjave so padle za 32,8%.

Na Goriškem je letos uvoz po avtonomnem računu padel za 40% ter izvoz za 18 odstotkov. Lani so v prvem polletju izmenjave dosegle 150 milijard lir in letos samo 105 milijard.

Obmejno trgovino zavirajo — kot je bilo omenjeno — razni jugoslovanski zunanjetrgovinski predpisi, zlasti za uvoz. Drugod po Jugoslaviji očitajo Sloveniji, da avtonomna računa za Trst in Gorico prinašata Sloveniji razne ugodnosti ter da škodujeta globalni italijansko-jugoslovanski trgovini. Podjetja v obmejnem prometu po

obtožbah nekaterih ne plačujejo svojih prispevkov za splošno družbene potrebe kot ostali izvozniki. Slovenija vse te obtožbe zavrača, ker je že pred leti določila obveznosti za zunanjetrgovinska podjetja, da uporabljajo del deviz za nakupe zdravil, energije in reprodukcijskih materialov ter za razne druge potrebe, za katere bi morala iskati devize iz drugih virov. Tako ravna v zadnjem času tudi Hrvaška. Udeleženci v tej trgovini iz drugih republik, ki sicer malo izvažajo, pa prosto razpolagajo s svojimi devizami. Pri tem gre za tako imenovano »mejo 15%«, do katere bi smela obmejna trgovina doseči meddržavno.

Kljub dobri volji Slovenije in Hrvaške je bil objavljen zakonski predlog, po katerem naj bi bili vključeni v trgovino po obeh avtonomnih sporazumih le izdelki proizvedeni na obmejnem področju. Zunanjetrgovinska podjetja na obeh straneh meje pripominjajo, da bi v primeru odobritve takšnega zakonskega predloga prišlo do nadaljnega drastičnega zmanjšanja obmejnih izmenjav. Dodajajo, da je treba izmenjave urejati z gospodarskimi ukrepi, ne pa z običajnimi negativnimi administrativnimi omejitvami.

Ponovno utegne priti tudi do polemike o kršitvi mednarodnih sporazumov. Do tega pa prihaja prav v trenutku, ko se skuša na obmejnem področju povečati višje gospodarsko sodelovanje z ustanavljanjem mešanih industrijskih družb. V italijanskem parlamentu so bili celo stavljeni zakonski predlogi za ustanovitev prostih carinskih con za ta namen vzdolž celotne meje med Italijo in Jugoslavijo.

E. V.

REFORMA JAVNEGA ZDRAVSTVA

Vlada v Rimu je te dni po poletnih počitnicah močno zapcslena s sestavljanjem finančnega zakona za prihodnje leto, kate-rega mora predložiti parlamentu.

Pred dnevi se je sestel vladni kabinet, v katerem so glavni ministri vladne večine. Nato pa je Craxi imel posvete z ministri za gospodarske zadeve. Pred dnevi je bila plenarna vladna seja, na kateri so razpravljali o splošni gospodarski politiki.

V teh odločilnih razpravah o vladni gospodarski politiki izstopajo vprašanja, ki se tičejo inflacije in investicij ter zmanjšanja državnih izdatkov, zlasti rezanja izdatkov za javno zdravstvo in za invalidnostne pokojnine. Zakladni minister Gorio je poudaril, da bi morali prihodnje leto skrbeti za inflacijo na pet odstotkov. Izrekel je mnenje, da je treba državne izdatke za prihodnje leto zmanjšati za štiri do pet tisoč milijard lir. Letos pa država potrebuje menda še dva tisoč milijard lir poleg šest tisoč milijard, za katere so bili sprejeti ukrepi junija. Tako primanjkljaj ne bo presegel 100 tisoč milijard.

Minister za javno zdravstvo Degan je na seji vladnega kabineta priporočil črtanje raznih izdatkov za javno zdravstvo. Vendar so njegova priporočila — kot komentirajo finančni izvedenci — razmerno skromna v primeri z drastičnimi ukrepi, katere zahtevajo za prihodnje leto izvedenci državnega knjigovodstva, zakladnega ministrstva in proračunskega ministrstva. Ukrep so predložili ministrskemu

predsedniku Craxiju ter ministrom za gospodarske zadeve. Če bi ukrepe sprejeli, bi dejansko razbili sedanji Javni zdravstveni sistem v Italiji. Birokrati pravijo, naj ostanejo pod javnim bremenom samo oskrba v bolnišnicah ter dejavnosti v korist higieno in javnega zdravstva, katere so svojčas upravljale občine. Pri tem je šlo predvsem za preprečevanje fizičnih in psihičnih bolezni, za higiensko sanitarno zaščito, za delovno medicino in podobno.

Vsa druga zdravstvena oskrba naj bi bila v breme bolnikov, to je splošna zdravniška pomoč, farmaceutika, specialistično in termalno zdravljenje ter instrumentalna diagnostika. Samo državljanom brez dohodkov naj bi občine jamčile brezplačno zdravstveno pomoč.

Za ta namen birokrati omenjenih ministrstev predlagajo, naj bi preklicali vse zdaj veljavne konvencije, to je konvencije z družinskimi zdravniki, s specialisti in z lekarnarji. Za 31 odstotkov naj bi po drugi strani zmanjšali zdravstvene prispevke, katere morajo plačevati odvisni delavci in podjetja.

Krajevne zdravstvene enote naj bi v bodoče upravljale zelo skrčen odsek javnega zdravstva in v primeru novih proračunskih neravnovesij naj bi bile izpostavljene strogim sankcijam.

Komentatorji dodajajo, da je že previdni Deganov načrt za privatizacijo javnega zdravstva povzročil negativno reakcijo ta-

nadaljevanje na 8. strani

ZAKLJUČILA SE JE 20., JUBILEJNA DRAGA

■ nadaljevanje s 1. strani

šega zamejstva. Posebno veliko je bilo mladine, med katerimi je bilo tudi nekaj takih, ki so posegli v debato s tehtnimi vprašanji. Kaže torej, da pridobiva Draga vedno več poslušalcev, ki jo spremljajo.

Radi pa bi napisali tudi nekaj pripomb, ki so zgolj osebne značaja. Mogoče bi bilo primerno, če bi prireditelji lahko poskrbeli za prihodnje izvedbe tudi kako bolj konkretno predavanje, tako, ki odpira nekaj konkretnih možnosti dela. Vtis namreč imamo, da veliko preveč analiziramo vzroke sedanjega stanja, nimamo pa konkretnih pobud za spreminjanje družbe in človeka. Specifično, glede na letošnjo izvedbo študijskih dnevov, ko smo ob 20-letnici lahko poslušali analizo slovenstva v zdomstvu in matični Sloveniji, pa bi si želeli slišati tudi kaj o naši zamejski stvarnosti. Predaval bi recimo lahko kak Korošec ali Benečan. Naj nas visoke misli ne odtegnejo od vsakdanje stvarnosti, ki smo ji priča in ki tudi zahteva jasne besede in konkretnih dejanj.

M. T.

NOVICE

Zahodnonemška poslanska zbornica se je v zadnjih dneh ukvarjala z zadnjim vohunskim škandalom, ki ga je povzročil ravnatelj zahodnonemške protiobveščevalne službe Tiedge s svojim begom v Vzhodno Nemčijo. Socialdemokratska opozicija je zahtevala odstop notranjega ministra Zimmermanna. Zahtevo je poslanska zbornica zavrnila z večino glasov. V obrambo notranjega ministra je govoril kancler Kohl, ki je med drugim naglasil, kako ne more odobravati stališča, po katerem bi notranje ministrstvo Zahodne Nemčije dejansko bilo odvisno od vohodnonemške vohunske službe. Kohl je naglasil, da je vlada že naredila red v vrstah varnostne in obveščevalne službe.

—o—

Te dni se je mudil na obisku na Dunaju predsednik Južnotirolske ljudske stranke Magnago, ki je imel pogovore s kanclerjem Sinowatzem in zunanjim ministrom Gratzem. Predmet pogovorov je bil bližnji obisk, ki ga bo kancler Sinowatz opravil v Rimu. Kancler je obljubil, da bo med pogovori z italijanskimi državniki načel tudi vprašanje spoštovanja in izvajanja znane južnotirolskega paketa, ki predvideva avtonomijo za bocensko pokrajino in s tem priznanje vseh pravic južnotirolski manjšini v Italiji.

—o—

Z obiska v Južni Afriki se je vrnilo odposlanstvo Evropske gospodarske skupnosti, v katerem je bil tudi italijanski zunanji minister Andreotti. Ta je pozitivno ocenil obisk, ki je v nekaterih krogih črnske večine v Južni Afriki naletel na nasprotovanje, češ da so predstavniki Evropske skupnosti, sprejeli vse pogoje, ki jih je bila postavila vlada v Pretoriji.

—o—

Voditelj Sovjetske zveze Mihail Gorbačov je v Kremlju sprejel odposlanstvo ameriških senatorjev, ki so na obisku v Sovjetski zvezi. Pogovor v Kremlju je trajal tri ure. V Moskvi so izjavili, kako vse kaže, da Gorbačov pripisuje bližnjemu vrhunskemu srečanju z Reaganom velik pomen, zaradi česar je pred dnevi izrazil zaskrbljenost, da bi kdo hotel to srečanje sabotirati.

V Boljuncu uspel »Naš praznik«

V Boljuncu je občinska sekcija Slovenske skupnosti iz Doline priredila že tradicionalni Naš praznik. Prostor za gledališčem »Prešeren« v Boljuncu je bil v soboto, 31. avgusta, nedeljo, 1. in ponedeljek, 2. t.m., živahno zbirališče številnih obiskovalcev, ki so prišli na kozarec domačega vina, prigrizek in mogoče na ples. Vse tri dni je namreč igral ansambel TAIMS z Opčin.

Posebno slovesno je bilo v nedeljo, ko so organizatorji poskrbeli za pester in zanimiv spored. Najprej je nastopil harmonikarski ansambel Synthesis 4, ki je pod vodstvom prof. Claudia Furlana zaigral nekaj priredb klasičnih skladb za harmoni-

Lepo uspela Kraška ohceta

V nedeljo, 1.9., se je na Repentabru zaključila Kraška ohceta. Po mnenju organizatorjev in obiskovalcev je letošnja prireditev nadvse lepo uspela. Seveda so k temu pripomogli številni dejavniki. Na prvem mestu požrtvovalnost in marljivost vseh, ki so bili soudeleženi pri pripravi ohcete in ki so skrbeli za to, da je vse steklo po načrtih. Bistveno pa sta k uspehu letošnje ohcete pripomogla še lepo vreme in nepričakovano velik odziv pri občinstvu. Povedali so nam, da je bilo letos presenetljivo velikih narodnih noš. Našteli so jih več kot 200, kar je seveda dalo poroki pravi pečat ljudskosti in domačnosti. Obnovitev starih navad, slovesnost obreda v repentabrski cerkvi, veselo vzdušje, ki je spremljalo vso ohceta, je seveda odločilno pripomoglo, da je Kraška ohceta dosegla svoj cilj.

Vse je steklo, kot predvidevajo stare kraške navade. Ženinova starša sta sprejela novoporočenca v Kraški hiši, ki je bila za to priložnost še posebej lepo ozadje za obred, s katerim stopita mlada zakonca v hišo in družino. »Mir in žegen božji!«, to je zadnji in odločilni dar, ki ga prinese nevesta v novi dom. Šele po tem sprejemu pa stopijo na »borjač« še ostali svati, ki so seveda poskrbeli, da je bilo veselje stalno na višku. Za to so imeli važno vlogo tudi vsi godci, ki so pridno vlekli svoje mehove.

LISTINA PRIJATELJSTVA

V Sežani so 24. avgusta podpisali Listino prijateljstva med tamkajšnjo občino in občinami Dolina, Repentabor ter Zgonik. S tem so tudi formalno potrdili že obstoječe sodelovanje, ki se ne odraža samo na ravni občinskih uprav. Podpisniki Listine bodo posvetili posebno skrb urejanju in čuvanju prostora ter si bodo prizadevali za plodno sožitje mimo vseh razlik, ki jih predstavljajo drugačne družbene ureditve in drugačni problemi. Sežanska občina je k sodelovanju povabila tudi Devin - Nabrežino in občino Trst. Devinsko-nabrežinska uprava ni bila prisotna, ker še nima župana in odbora, tržaška občina pa se do zdaj pobudi še ni odzvala.

karske ansamble. Z zanimivim sporedom je nastopil tudi mešani pevski zbor iz Divače, ki ga vodi Edi Race. Sledila sta govora tajnika občinske sekcije Slovenske skupnosti Sergija Mahničiča in deželnega predsednika stranke dr. Rafka Dolharja, ki ga objavljamo na drugem mestu. Oba govora sta bila tehtno zastavljena in sta skušala predstaviti poslušalcem sedanji politični trenutek v občinskem, pokrajinskem in deželnem merilu.

Praznik, ki se je potem nadaljeval še pozno v noč ob zvokih ansambla TAIMS, je po mnenju vseh lepo uspel, saj je prabil veliko občinstva in gostov iz vse Tržaške.

Pravzaprav so vaščani in organizatorji Kraške ohcete poskrbeli, da je bilo veselo tudi prejšnje dneve, ko so bile na vrsti fantovska in dekliška in druge pobude, ki so popestrile letošnji praznik.

Kraška ohceta se je torej zaključila. Novoporočenca Morana in Franko sta začela novo življenje s poroko, ki je bila vseskozi velik praznik, ne samo zanju in njune prijatelje ter sorodnike, ampak za vse, ki so se je udeležili kot »ohcetarji« v narodnih nošah, godci, vaščani, ki so bili pri njej soudeleženi in organizatorji, ki so poskrbeli za to prireditev. Kraška ohceta pa je bila tudi prazničen dan za vse one, ki so šli na Repentabor, da bi sledili tem starim kraškim navadam, ki jih Kraška ohceta leto za letom obuja.

—o—

Umrl je dr. Ivan Baša

V nedeljo, 1. septembra, je v Trstu umrl kmetijski strokovnjak in šolnik dr. Ivan Baša. Spominjam se ga, kako je nekoč prišel k našemu nonotu in sta šla v hišo, kjer sta se pogovarjala o vinu in drugih kmečkih opravilih. Bili smo še premajhni, da bi vse razumeli in vsemu sledili, kar sta se menila. Ko pa sem prišel domov, je bil tam spet dr. Baša, ki pa se je z očetom pogovarjal o šoli. Dogodek mi je ostal v spominu prav zato, ker nisem mogel razumeti, kako da ena sama oseba dela na dveh različnih področjih. In vendar je dr. Baša vse svoje življenje posvetil kmetijstvu in šoli.

Rodil se je v Dolnji Bitni pod Premom 19. julija 1906. Po maturi v Ljubljani je Baša obiskoval Višji agronomski zavod v Perugii. Po doktoratu je postal profesor na strokovnih kmečkih tečajih v Ilirski Bistrici in v Lokvi, kjer je tudi doživel prva leta vojne. Leta 1943 je začel učiti na strokovnem kmečkem tečaju v Škednju in še na nekaterih srednjih šolah. Leta 1947 je bil dodeljen Pokrajinskemu kmetijskemu nadzorništvu v Trstu. To službo je opravljal do leta 1968 in med tem časom ni učil. Od leta 1957 je bil odpravnik urada za slovenske srednje šole na šolskem skrbništvu v Trstu. Od leta 1968 do upokojitve leta 1975 pa je bil ravnatelj srednje šole Fran Erjavca v Rojanu.

Kot kmetijski strokovnjak pa je tudi vodil številne tečaje po tržaških vaseh. Dr. Ivan Baša je vse od julija 1945 do začetka tega leta vodil Kmetijsko oddajo na radiu Trst A. S strokovnimi članki in prispevki je veliko sodeloval pri raznih časopisih in priložnostnih publikacijah, kot so koledarji, priročniki in almanahi.

Pokojnega so pokopali v sredo, 4. t.m., na pokopališču pri sv. Ani. Pogreb je bil dokaz, da je bil dr. Baša priljubljen pri našem ljudstvu, saj se je pogreba udeležilo zelo veliko ljudi, tako kmetov, kot šolnikov, ki so rajnika spoštovali in ga cenili, mnogi pa mu bili tudi hvaležni za številne usluge, ki jih je dr. Ivan Baša storil našim ljudem.

Marko Tavčar

Pevsko tekmovanje »Seghizzi« v Gorici

Vsakoletno tekmovanje pevskih zborov »C. A. Seghizzi«, ki ga že vrsto let prirejajo v Gorici, je letos prineslo nekaj zanimivih novosti.

Nastopajoči zbori so se tudi letos poskusili v običajnih kategorijah, polifonskega petja in nastopov s priredbami ljudskih pesmi. Pri moških zborih je bilo opaziti, da se kriza zadnjih let sploh ni obrnila na boljše. Nastopila sta samo dva zbora. Isto se je letos zgodilo tudi pri ženskih sestojih, kar je pravzaprav čudno, saj, vsaj kot slišimo, poje danes po Evropi in v svetu precej kvalitetnih ženskih zborov. Še najboljše so se odrezali mešani pevski zbori. Najboljše petje smo namreč lahko slišali prav v teh postavah. Novost letošnjega tekmovanja »Seghizzi« pa je bilo tekmovanje malih, komornih ansamblov, se pravi oktetov ipd. To je bila novost, ki lahko prinese goriškemu tekmovanju nekaj novega elana. Na letošnjem tekmovanju komornih skupin je nastopilo največ slovenskih ansamblov, od katerih je »Ljubljanski oktet« tudi dosegel edino podeljeno, tretjo nagrado. Nastopil je in se uvrstil na peto mesto tudi »Tržaški oktet«, ki je odlično zapel svoje štiri pesmi. Na četrto mesto pa

pevci in pevke zbora »Vikar Bela« z 90,64 točke. Na drugo mesto se je uvrstil romunski zbor »Camerata Felix« s 87,25 točke, na tretjem mestu pa so se uvrstili pevci zahodnonemškega zbora iz Fischbacha, ki so dosegli 87,18 točke. Ta zbor pa se je uveljavil tudi na polifonskem delu tekmovanja, na katerem je dosegel prvo mesto.

Na splošno gledano je tekmovanje »Seghizzi« gotovo pomemben glasbeni in zborovski dogodek v naših krajih. Kaže tudi, da je to prišlo v zavest številnih naših pevovodij in pevcev raznih pevskih zborov, ki smo jih videli na tekmovanju. Tako kvalitetno štiridnevno srečanje z dobrimi ali

celo zelo dobrimi zbori iz vse Evrope in tudi iz drugih celin, namreč lahko pomeni veliko obogatitev za vse, ki se udeležijo teh koncertov. Opaziti pa je bilo tudi, da se je letos nekaj premaknilo. Nastopil je namreč »Tržaški oktet«, to pa je, upajmo prvi korak k temu, da bodo tudi drugi naši zbori poskusili žrtvovati nekaj mesecev za resno in temeljito pripravo za to tekmovanje in se ga udeležili.

Resnici na ljubo mislimo, da zmoremo Slovenci, tudi v zamejstvu, nekaj zborov, ki bi lahko častno nastopili na tem tekmovanju. Nekaj več pa bi si pričakovali s strani slovenskih zborov z onstraj meje.

Tudi letos so organizatorji tekmovanja »Seghizzi« poskrbeli za tridnevni seminar, ki je bil tokrat posvečen raznim vpraš-

nadaljevanje na 7. strani ■

Bodo rešili znamenito soško postrv?

Soška postrv (*Salmo marmoratus* Cuvier) je še do tega stoletja prevladovala v vodah Primorske, dokler niso začeli vlagati vanje mladice drugih vrst, s katerimi se je potem križala. Vlagali so, in delajo to še sedaj, predvsem ameriško in potočno postrv. Zaradi onesnaževanja voda z industrijskimi odplakami pa je soška postrv povsem izginila iz rek Vipave, Reke, Idrijce in Rižane. Sedaj živi le še v vodah gornje Soče, pa še tu je skrajno ogrožena, tako da ni več gotovo, če bo preživela.

Za ribiče pomeni ulov soške postrvi pravo trofejo, bodisi zaradi njene velikosti, kot zaradi njenega okusa, pa tudi zaradi tega, ker je na trnku ni mogoče zlahka ukrotiti, tako je nemirna, sunkovita in bliskovita.

Da ne bi ta čudovita lepota povsem izginila iz slovenskih voda, se je ribiški zavod v Ljubljani odločil za umetno vzrejo njenih mladice in njih vlaganje v reke. Vzrejo sta prevzeli valilnica ribiške družine Soča v Solkanu ter ribogojnica v Kobaridu.

Vzgoja mladice soške postrvi pa terja izredne izkušnje, saj so zelo občutljive, bodisi za čistočo kot za hrano, pa tudi plašne. Ker pridobijo vlagatelji od soške postrvi premalo iker, vlagajo tudi križance (s potočno), tako da se je bati, da bo potočna s svojimi križanci v kratkem času vendarle spodrinila soško, zakaj pri križancih skoraj povsem prevladajo značilnosti potočne.

Uspeh pri ohranitvi soške postrvi bi bil zagotovljen šele tedaj, če bi se gojitvenim strokovnjakom posrečilo v ribogojnici vzgojiti plemenke, t.j. odrasle ribe, od katerih bi potem dobivali ikre. To pa se doslej še nikomur ni posrečilo.

Izumrtje soške postrvi pomeni nenadomestljivo škodo za vse rečno ribištvo Primorske, kakor tudi za ribiški turizem. Prizadevanje za njeno ohranitev prihaja do-

dalje na 7. strani ■

—o—

V GORICI SE PRIPRAVLJAJO NA VIOLINSKI TEKMOVALNI NATEČAJ

Kulturno društvo »Rodolfo Lipizer« je že nekaj let pobudnik violinskih tekmovanj v Gorici, ki privabljajo veliko violinistov in glasbenih strokovnjakov v to mesto. Letošnje tekmovanje, ki ga prirejajo četrtič, bo potekalo od 10. do 15. septembra, v deželnem Avditoriju v Gorici.

K letošnjemu tekmovanju se je prijavilo 62 tekmovalcev, ki prihajajo iz 24 držav. Prvič bo nastopil violinist iz Albanije, tekmovanja pa se bo udeležil komaj 14-letni Perujec Pedro Morales, ki je, kot pravijo, pravi »čudežni otrok«.

Goriško tekmovanje violinistov postaja tako vedno bolj pomemben glasbeni dogodek, ki doživlja tudi precejšnjo pozornost v tujini. Od letošnjega aprila je namreč sprejet med redka tekmovanja, ki jih prizna Združenje mednarodnih glasbenih tekmovanj iz Ženeve. Devetčlanska mednarodna komisija pa ne bo imela lahkega dela pri izbiri najboljših violinistov letošnjega tekmovanja, ki se napoveduje zelo kvalitetno.

Organizatorji so tudi poskrbeli za obrobne dejavnosti tega tekmovanja, se pravi, za tretjo priredbo mednarodnega zborovanja o violini. Tema letošnjega simpozija bo posvečena manj poznanim violinistom in pedagogom, ki pa so pomembni zaradi opravljenega dela.

Letošnje tekmovanje, pravzaprav njen zaključni koncert, bo spremljala tudi italijanska državna televizija. Tretje televizijsko omrežje RAI bo namreč predvajalo zaključni koncert pri katerem bodo sodelovali najboljši violinisti, ki jih bo spremljal filharmonični orkester iz romunskega mesta Iasi.

Katoliška knjigarna iz Gorice je v letošnjem juniju in juliju korenito spremenila svoje lice. V knjigarni so se namreč odločili za obnovo prostorov in opreme.

Ob ponovnem odprtju knjigarne, na začetku avgusta, so bili vsi prijetno presenečeni nad opravljenim delom, saj prostori sedaj končno ustrezajo sodobnim potrebam.

Proti koncu septembra pa bodo v njenih prostorih priredili proslavo 75-letnice delovanja knjigarne.

se je uvrstil mešani oktet »Ensemble Mignon« iz Venloja.

Veliko zanimanja je pritegnilo tudi tekmovanje v petju priredb ljudskih pesmi. Tudi pri tem delu tekmovanja je komisija zelo resno opravljala svoje delo in strogo ocenjevala nastope. Spet se je pokazalo, da so mešani pevski zbori daleč pred drugimi postavami. Prvo mesto so dobili madžarski

Cerkev na Travniku v Gorici začasno zaprta

Od 1. avgusta t.l. dalje je cerkev sv. Ignacija na glavnem goriškem trgu Travniku zaprta za javno uporabo. Odlok o tem je izdal goriški župan, še pred tem pa so bile izvršene preiskave strokovnjakov zlasti na cerkvenem ostrešju. Ugotovili so njegovo izredno slabo stanje, kar je pripisati starosti, raznim potresom in pomanjkljivemu vzdrževanju. Ponovno odprtje cerkve, seveda po opravljenih popravilih, je predvideno prihodnje leto, za to pa bodo potrebna precejšnja finančna sredstva, ki jih sama župnija brez zunanje pomoči ne bo zmogla zbrati. Nedeljsko bogoslužje začasno poteka v bližnji cerkvi sv. Karla Boromejskega, na vogalu Centralnega seme-

nišča, slovenska maša kot običajno ob devetih dopoldne vsako nedeljo.

Zaprte travniške cerkve, ki sodi med najpomembnejše spomenike baročnega stavbarstva v Gorici, vedno pa je bila tesno povezana tudi s slovenskim prebivalstvom (ker je bila nekoč pod jezuitsko upravo, so jo ljudje poimenovali »pri zavitarjih«), je gotovo bolj žalosten dogodek ob zaključku proslav 200-letnice obstoja župnije sv. Ignacija, ki so v njej potekale letošnje leto. Upati je, da bo uprava cerkve ob pomoči vseh goriških vernikov zmogla čimprej opraviti potrebna popravila, da bo stavba spet lahko služila svojemu namenu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Polemika o Venetih v ljubljanskem tisku

Letošnje poletje se v osrednjih slovenskih listih pojavlja v znamenju Venetov, bi lahko rekli. Študija »Veneti - naši davni predniki?« (J. Šavli, Glas Korotana, Dunaj 1985) je na straneh Književnih listov ljubljanskega dnevnika Delo doživela v začetku junija kritiko izpod peresa zgodovinarja Petra Štiha. Odgovor J. Šavlija so Književni listi prinesli konec istega meseca. Nato je sledil ponovni odgovor Štiha konec julija in protiodgovor Šavlija konec avgusta. V začetku avgusta pa je tudi dvotednik Naši razgledi posegel v polemiko z deloma resno, deloma neresno kritiko Andreja Pleterskega, arheologa.

Presenetilo pa je slovensko javnost, da je v začetku avgusta posegel v polemiko tudi znani pesnik in slavist Matej Bor, ki že leta preučuje vprašanje Venetov in njihovega odnosa do Slovencev. Njegovo zanimanje za Venete je bilo mnogim sicer znano, toda tokrat je prvič, da svoja odkritja javno objavlja.

Pravo senzacijo pomeni njegovo odkritje slovenske oziroma slovanske slovnice, pravzaprav oblikoslovja na znamenitih tablicah iz najdišča Este. Na njih razbere slovnične oblike glagola »jekati« (ekati), npr. jekam, jekais, jekad ...

Izvajanja Mateja Bora so spodbudile vodilnega zgodovinarja Boga Grafenauerja, da je sredi avgusta v tedniku Teleks zavrnil odkritja, češ da so lahko omenjene tablice ponarejene. Sledil je v Književnih listih oster odgovor Mateja Bora, češ da B. Grafenauer očitno brani le svoj prestiž, ker slovensko zgodovino pisje doslej ni dalo odgovora na mnoga vprašanja o slovenskem izvoru ali pa se je obravnave le-tega molče izogibal.

Zgodovinarji so zlasti nejevoljni na očitek ideologije, ki naj bi prevladovala v prikazovanju slovenske zgodovine, pa tudi na očitek, da so nekritično povzemali pangermanske teze, in

seveda panslovanske, medtem ko so si drugi slovanski narodi, kakor Čehi ali Poljaki, izoblikovali svoje poglede na lastno zgodovino in niso dopustili, da bi jim jo razlagali drugi.

Ker so nemškutarske pa tudi panslovanske teze o zgodovini Slovencev povsem omalovažujoče in ker se kot takšne razlagajo v šoli (Slovenci kot večni hlapci in dekle), je jasno, da vplivajo razdiralno na zavest slovenske mladine, ki si potem išče izhoda v nekakšno mondeno, mednarodno, ceneno svetovljansko zavest. Kakor je bila ta zavest npr. pri starejšem slovenskem rodu panslovanska, v bistvu ruska.

Seveda je takšno razlaganje slovenske zgodovine odgovarjalo že po prvi vojni tudi jugoslovanskemu unitarizmu, ki ga je v zgodovino pisju izrazilo zagovarjal zgodovinar Lj. Hauptmann.

Zgodovinski kritiki in biografi bodo morali še rešiti vprašanje, koliko niso takšna unitaristična stališča neposredno vplivala na poklicno kariero njihovih zagovornikov, zakaj očitno je, da si tisti, ki so zgodovino tolmačili v slovenskem duhu, kakor J. Mal, pa tudi Fr. Grivec, niso ustvarili poklicne kariere. Kačurstvo se torej v večji ali manjši meri še ponavlja.

Ker zgodovinarjem na kritiko ni mogoče najti zadovoljivega odgovora, preidejo v odgovorih kar radi na politiko. Tako zavrača npr. B. Grafenauer Mateja Bora, da se je »dvorni pesnik revolucije zapletel v teorije, ki jim očitno ni ljuba kakršnakoli zgodovinska etnična povezanost z drugimi južnoslovanskimi narodi.«

Ta navedba je naravnost priznanje, dasi nehoti, da je bilo slovensko zgodovino pisje res vključeno v unitarizem; da ni iskalo dejanskega stanja, temveč tisto, kar naj bi bilo daljnosežnim unitarističnim namenom ljubo.

Vsako bo lahko strmela nad metodo, ki bi hotela današnje sožitje jugoslovanskih narodov ute-

meljevati na etnični povezanosti pred skoraj dva tisoč leti zato, ker ji je to pač ljubo (?).

Bil je torej že čas, da se je o prikazovanju slovenskega človeka v zgodovini, resnične podo-be njegove kulture in jezika vnela polemika, v kateri se bo nedvomno pokazalo pravo dostojanstvo slovenskega človeka, ne pa zveržena podo-ba, kakor so mu jo ustvarili razni -izmi za ideološke namene t.j. neko suženjstvo, iz katerega naj bi imel izhod, če se hoče rešiti sramotne preteklosti, samo v asimilaciji. (i. š.)

—0—

DEVETDESETLETNICA ALJAŽEVEGA STOLPA NA TRIGLAVU

7. avgusta je minilo 90 let, kar je gospod župnik Jakob Aljaž iz Dovjega na Gorenjskem na svoje stroške postavil vrh Triglava sloviti, po njem imenovani, Aljažev stolp. Aljažev stolp je kmalu postal simbol Triglava, pa ne le Triglava, pač pa Slovenstva sploh.

Postavitev Aljaževega stolpa na Triglavu sovpada z naraščanjem slovenske narodne zavesti v letih pred prvo svetovno vojno. Slovenci, ki so že v tistih davnih, avstro-ogrskih časih gojili gorsko »turistiko«, kot so hoji po gorah tedaj rekli, so se čutili odrinjene in zapostavljene od nemških gorskih društev, ki so v slovenskih gorah postavljala svoje kočice, v katerih so imeli Nemci kot lastniki koč prednost pred drugimi.

Župnik Jakob Aljaž je bil zaradi tega v svojem narodnem ponosu tako prizadet, da je kupil vrh Triglava in tako postal »najvišji posestnik«, kot se je sam nad tem hudomušno pošalil. Tej potezi, ki ji ni manjkalo narodnostno zavedne simbolike, je sledila postavitve kovinskega stolpa, ki je kljuboval vsem vremenskim in drugim neprilikom skozi devetdeset let.

Slovenski tednik Teleks je devetdesetletnici postavitve Aljaževega stolpa na Triglavu posvetil daljšo reportažo, sklicujoč se pri tem predvsem na Planinski vestnik iz leta 1895.

Takole je postavitve stolpa popisal kronist v Planinskem vestniku pred devetdesetimi leti:

»Težavno je bilo spraviti stolp vrh Triglava. Šest korenjakov, ki so od mladega vajeni hoji po gorah, je znosilo v tednu dni posamezne, 15 do 20 kg težke kosove na višino. Tukaj so jih sam gospod Belec (kovaški mojster iz Št. Vida nad Ljubljano) in štirje pomočniki zopet v petih urah sestavili, staknili, zatrdili in na vse strani pričvrstili.«

Kovaški mojster Belec je s svojimi štirimi pomočniki očitno dobro »sestavil, staknil, zatrdil in pričvrstil« Aljažev stolp. Vprašanje pa je, kaj je ostalo od nekdanjih narodnostnih in političnih idej, ki so navdihovale njegovo postavitve.

—0—

Položaj na Bližnjem vzhodu je še vedno zelo napet. V Cisjordanijski so neznanci napadli dva izraelska vojaka. Eden je bil ubit, eden pa je bil hudo ranjen. Izraelski vojaki so nato odpeljali v zapor več Palestincev. V Libanonu se nadaljujejo spopadi med nasprotnimi si oddelki domače vojske kot tudi posameznih verskih skupnosti.

—0—

Tri leta po umoru generala Dalla Chiese je v torek 30.000 ljudi korakalo v Palermu v sprevedu ter vzklikalo gesla proti mafiji. Spreved je bil v večernih urah, tako da je gorelo na tisoče in tisoče bakel. V sprevedu so med drugimi bili minister Vizzini, župan v Palermu Orlando, visoki komisar Boccia ter sinovi ubitega generala Dalla Chiese.

Umrli je pesnik Valentin Polanšek

Koroška se je v nedeljo, 1. septembra, poslovila od enega svojih najvidnejših sinov, pesnika, pisatelja, učitelja, skladatelja in glasbenega učitelja, neutrudnega prosvetnega delavca in trdnega narodnjaka, Valentina Polanška. Umrli je mlad, komaj 58-letni človek, ki je veliko pomenil vsej narodni skupnosti na Koroškem in kot pesnik ter pisatelj tudi vsem ostalim, ki smo kdaj prebrali kako njegovo pesem ali povest.

Pesniti je začel že v svojih študentskih letih. Prve pesmi pa je objavil leta 1948. Njegova prva pesniška zbirka »Grape in sonce« je izšla leta 1953. Izdal je še nekaj pesniških zbirk, med temi tudi pesmi za otroke, ki jim je dal naslov »Cinčel«. Gre za pesmi, ki kažejo, da je imel rajni pesnik ne samo poklicno, kot učitelj, srčno rad otroke.

Na splošno pa so njegove pesmi bogate na narodni problematiki, saj je to skoraj bi rekli konstanta v njegovem delu. Skoraj istočasno je Polanšek objavil tudi prozna dela. Začel je z objavo dveh krajših povesti »Obirjan« in »Sosedov ovčar«, leta 1973 pa je izšla knjiga njegovih krajših proznih del z naslovom »Velike sanje malega človeka«. Leta 1980 je izšla knjiga »Križ s križi«, že naslednje leto pa prvi del romana »Bratovska jesen«, drugi del je bil izdan leta 1982. Pred kratkim je pripravil za tisk nov roman o

koroškem partizanstvu. Ni pa dočkal izida tega dela.

Rajnega Valentina Polanška so pokopali na Zgornjem Obirskem. Od njega so se poslovili na žalnih sejah v Železni Kapli. Pravo slovo pa je bilo na Obirskem, kjer se je pred šolo zbrala velika množica Korošcev. Od njega so se poslovili župan Juvan, v imenu občinskega sveta Mihi Kuhar, zapeli pa so mu fantje z Obirskega in ženski oktet Obirsko, to je skupina, ki jo je Polanšek sam ustanovil in vodil in za katero je tudi napisal in uglasbil vrsto pesmi.

Po verskem obredu so se na pokopališču pri odprtem grobu poslovili od Valentina Polanška še prijatelji in sodelavci ter predstavniki raznih organizacij, ki so tako res predstavljali vso Koroško in vse njene komponente. Bilo je to ganljivo slovo od človeka, ki je svojo občutljivo pesniško dušo, znanje, čas in vse moči posvetil koroškemu človeku in njegovim potrebam. Vsem, ki so se tega veličasnega pogreba udeležili, pa je stisnilo grlo petje pevcev iz Obirskega in Železne Kaple. Slovo je bilo res grenko, a vsem prisotnim je bila v srcu zavest, da bo pesem Valentina Polanška rodila svoj sad, da njegovo delo, ki ga je neutrudno opravljal do svoje prerane smrti, ne bo padlo na pusta in nerodovita tla, ampak bo rodilo stoteren sad.

PEVSKO TEKMOVANJE**»SEGHIZZI« V GORICI**

● nadaljevanje na 5. strani

njem poučevanja glasbene vzgoje na šolah. Seminar je bil torej zelo specialističen in je privabil v predavalnico predvsem veliko glasbenih pedagogov na šolah. Nedvomno gre za koristno pobudo, ki je pri šolnikih vzbudila precejšnje zanimanje. Končalo se je torej tekmovanje, ki je v Gorico privabilo skoraj 400 pevcev. Njihovi nastopi na tekmovanju, še bolj pa njihovo sodelovanje pri mašah na Goriškem (naravnost odlično je recimo pel »Ljubljanski oktet« pri slovenski maši pri sv. Ivanu) pa je potrdilo, da je tako tekmovanje tudi odlična priložnost za navezovanje stikov med ljudmi, pevci in pevkami.

HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPČINAH obvešča vse svoje člane in še posebno svoje kliente kmetovalce, da na osnovi zakona št. 590 z dne 15.10.1981 lahko zaprosijo za petletna posojila po znižani obrestni meri.

Posojila so namenjena kmečkim podjetnikom, ki so utrpeli škodo na pridelkih zaradi vremenskih nepravilnosti (sneženja in zmrzali) meseca januarja 1985.

Deželna uprava je v Uradnem Listu št. 75 z dne 26.7.1985 proglasila za oškodovane sledeče kraje, ki se nahajajo v teritorialni pristojnosti Hranilnice in Posojilnice na Opčinah:

- Občina Repentabor: Repentabor in Veliki Repen;
- Občina Dolina: Dolina, Boliunec, Boršt, Domjo, Ricmanje, Mačkolje in Zatrežec;
- Občina Milje: Milje, Korošci, Lazaret, Darsella in Sv. Jernej;
- Občina Zgonik: Zgonik, Salež, Koludrova in Deviščina;
- Občina Trst: mesto Trst, Kontovel, Sv. Križ, Rojan, Prosek, Sv. Marija Magdalena Spodnja in Sv. Marija Magdalena Zgornja.

Pravico po znižani obrestni meri imajo kmetije, ki se nahajajo v zgoraj omenjenih krajih, katere so utrpeli vsaj 35-odstotno škodo na letni proizvodnji. Letna obrestna mera posojil znaša 5,75% oziroma 6,25%. V določenih primerih zakon predvideva, da posojiljemalec vrne samo 60% kapitala (ostalo je v breme Javne uprave).

Višino posojila določi Pokrajinski kmečki inšpektorat, kateremu je treba predložiti prošnje najkasneje do 23. oktobra 1985. V prošnji se lahko navede Hranilnico in Posojilnico na Opčinah kot banko, ki je določena za izdajo posojila.

BODO REŠILI ZNAMENITO SOŠKO POSTRV?

● nadaljevanje s 5. strani

kaj pozno, potem ko so posamezne ribiške družine leta nenehno vlagale v vode Soče in njenih pritokov nedomače vrste, zlasti potočno in ameriško postrv, ter na ta način skoraj povsem uničile edinstveno soško vrsto, marogasto lepoto, ki bo lahko kaj kmalu postala le še lep ribiški spomin.

Nihče nima vse resnice v zakupu

■ nadaljevanje s 1. strani

venci v videmski pokrajini, katerim nacionalistične in reakcionarne sile sploh odrekajo pripadnost slovenski narodni skupnosti. Zato jim tudi odrekajo celo tiste pravice, ki so jih nam pripravljene priznati samezniki in kot skupnost napredovati, mo-

V podporo zakonskim osnutkom za celovito zaščito Slovencev v Italiji potekajo tudi vse akcije v okviru enotne delegacije Slovencev v Italiji, ki jo Ssk brez pridržkov podpira, saj smo prav v tem forumu dosegli zadovoljivo raven soglasja in enotnosti ne glede na svetovnonazorske poglede, ki nas drugače razdvajajo. Po mojem mnenju bi se to soglasje moralo bolj odražati tudi navzven na vsa tista področja predvsem upravnopolitičnega značaja, kjer vsi delamo v korist celotne slovenske narodne skupnosti. Mislim, da so nam ideološki plotovi, pogosto nesmiselno zakoreninjeni v preteklo in zastarelo stvarnost, prinesli že dovolj škode. Če hočemo kot posamezniki in kot skupnost napredovati moramo gledati naprej in iskati to, kar nas združuje in minimizirati nepomembne ideološke razločke. Tako bomo naši skupnosti najbolj koristili.

Glede desetletnice osimskega sporazuma pa povem na tem mestu, da bo Ssk desetega novembra letos priredila javno manifestacijo v Osimu samem. Že sedaj vam bom posamezne sekcije Ssk iz vse dežele, da se začnejo na to manifestacijo pripravljati in ker pade letos deseti november na nedeljo, računamo, da bo udeležba dobra. Podrobnosti pa bomo pravočasno sporočili.

Pred nami so torej še velike in odgovorne naloge, ki jih lahko uspešno opravi le strnjena in aktivna politična organizacija. Zato se moramo na tem mestu dotakniti tudi naših notranjih problemov.

Po lanskim upravnih volitvah na Tržaškem in upravnopolitičnih sporazumih, ki jih je sklenilo pokrajinsko vodstvo Ssk, je prišlo v vodstvu usamem in seveda tudi med

volilci in somišljeniki Ssk do nasprotujočih si ocen teh sporazumov, kar je v demokratični stranki sicer normalno, lahko pa imamo tudi deljena mnenja o tem, kako je do odobritve teh sporazumov prišlo. Mislim pa, da je že skrajni čas, da si ponovno pogledamo v oči in natočimo čistega vina! Omalovaževanje problemov še ni nikoli prineslo kake rešitve. Ne moremo se delati, kot da se bi nič zgodilo. Dovolj smo čakali, da je šla najhujša nevihta mimo, kajti problemi ostajajo in se sami ne bodo rešili. Seveda je določanje politične linije stranke problem pokrajinskega in deželnega kongresa stranke, ki ju mora stranka nujno čimprej sklicati. V predkongresnih pripravah pa mora nujno priti do čimširšega posvetovanja z našo volilno bazo. In čeprav sem prepričan, da smo v stranki vsi enakopravni, sem enako prepričan, da moramo natančneje prisluhniti mnenju naših ljudi na podeželju, ki živijo v bolj strnjenem slovenskem okolju kot meščani in ki so torej tudi bolj podvrženi vsakodnevni soočanju z drugače mislečimi Slovenci. V tem pogledu so tudi letošnje občinske volitve v okoliških občinah naše pokrajine prinesle, predvsem v devinsko-nabrežinski občini, zanimive rezultate ter tudi drugod potrdile uveljavitev sposobnih in delovnih ljudi. Dokazano je bilo, da ima Ssk še mnogo neizkoriščenega političnega prostora, ki ga v bodoče ne smemo prezreti.

Tudi povolilna pogajanja so potekala in potekajo še dókaj raznoliko in bi se bila morda lahko, recimo v dolinski občini, drugače zaključila. V devinsko-nabrežinski občini pa še vedno iščemo za našo ožjo in širšo skupnost zadovoljivo rešitev.

V bližnji bodočnosti je torej pred nami ogromno političnega dela, tako znotraj stranke kot izven nje. Ponovno se ga moramo lotiti z zvrhano mero dobre volje v prepričanju, da nima nihče vse resnice v ekskluzivnem zakupu. Prevladata naj širina pogledov in tolerantnost.

Živahna razstavna dejavnost v Goriškem muzeju

Za razstavno dejavnost v Goriškem muzeju na gradu Kromberk v letošnjem letu lahko zatrdimo, da ni poznala poletnega premora. V času, ko običajno poslušamo tožbe, da se na kulturnem področju ne dogaja nič posebnega, so imeli obiskovalci možnost ogleda retrospektivne razstave solkanskega rojaka Vladimira Makuca, ki je prikazal nad 200 del, tj. grafike, risbe, slike in skulpture. Razstava se je zaključila konec julija, že kmalu zatem, 11. avgusta, pa je bila na ogled nova razstava z naslovom »Iz goriške kulturne zakladnice«. Odprta bo do konca septembra, daje pa nam možnost, da na enem mestu spoznamo predvsem umetnostnozgodovinski razvoj na Goriškem skozi stoletja, od prazgodovinskega obdobja prek antike, srednjega in novega veka do polpreteklih dni. Razstavljani so tudi nekateri dragoceni umetnoobratni izdelki, knjige in rokopisi. Na kratko rečeno, gre za izbor zlasti umet-

nostnih predmetov, ki so že bili prikazani v okviru večje razstave »Goriška pričevanja« letošnjo zimo v Cankarjevem domu v Ljubljani. Ker gre za gradivo, ki so ga poleg Goriškega muzeja prispevali različni lastniki z območja Goriške.

Danes, v četrtek, pa v Goriškem muzeju odpirajo še eno razstavo, »Slovenska umetnost na temo NOB«. Pripravili so jo v Ljubljani ob 40-letnici osvoboditve, z namenom, da poleg slovenske prestolnice obišče še Maribor, Novo Gorico in Novo mesto. Zastopana je cela vrsta znanih slovenskih umetnikov različnih slogovnih usmeritev, skupen imenovalec razstavljenih del pa je, čeprav osebno občuten, humano naravnani prikaz tega težkega obdobja slovenske zgodovine.

Goriški muzej je odprt po naslednjem urniku: ob delavnikih od 7.30 do 14.30 (ob sredah do 16.30), ob sobotah je zaprt, ob nedeljah pa je odprt od 13. do 17.30.

Z ERMINIOM NA VELIKO GLAVO

IZLET V GORE NA SKAVTSKEM TABORU V BENEČIJI

Četrtek, 1. avgusta., Vstajenje ob 5.15. Danes gremo na celodnevni izlet. Ko straža pokliče načelnika, zarja komaj vstaja izza Matajurja. Rog odmeva po dolini in zbuja skavte in skavtinje, udeležence tabora A v Viškorši. Tu taborimo od 22. julija. Ko zajtrkujemo, je s počasnim korakom prišel h kuhinji gospod Erminio Marzolla, letnik 1919. Vse svoje življenje je preživel na gori kot pastir, kosec, lovec, zeliščar in še marsikaj. Gospod Blasutto nam ga je priporočil, ker da pozna vsak kamen na Veliki glavi.

V čudovito lepem narečju nam pravi, da ni sile, naj kar lepo pojemo, da bomo bolj krepki. Vpraša, če smo vzeli protistrup za pike, češ da se je golazen močno pomnožila tudi na gori, odkar ne kosijo več. Ko mu pritrdimo, še doda, da stopi do studenca po vodo, in da nas tam počaka. Grem z njim mimo starodavne cerkvice sv. Trojice, ob kateri smo postavili tabor in že me sprašuje, če sem slišal za legendo o tem, kako je Mati božja naročila, naj sezidajo to cerkvico njej na čast in kako je stopila na kamen ter na njem pustila sled, da bi ljudje vedeli, kje naj cerkvica stoji. Tak kamen, pravi, je tudi gori pri Vodici, ki je že sama po sebi nadnaraven pojav, saj se drugod ne dogaja, da bi voda izvirala tako visoko v gori. Ljudska vera pa tudi pravi, da je za ta izvir pokazala Mati božja, ki je hotela, da bi tam na gori stala njej posvečena cerkev. In že navdušeno pripoveduje o tem, kako je prav čudežno ustrelil divjega petelina. Zmotijo ga skavti, ki so se medtem pripravili, in tako začnemo našo pot.

SLOVENSKI IZOBRAŽEVALNI ZAVOD ZA POKLICNO IZOBRAŽEVANJE

organizira v šolskem letu 85/86 naslednje tečaje:

v tržaški pokrajini:

1. Drugi letnik tečaja s kvalifikacijo za mizarje;
2. Drugi letnik tečaja s kvalifikacijo za tajnice;
3. Prvi letnik tečaja s kvalifikacijo za kamnoseke;
4. Prvi letnik tečaja s kvalifikacijo za tehnično upravne uradnike;
5. Tečaj specializacije za programerje elektronskih računalnikov;
6. Tečaj specializacije za plače;
7. Tečaj za fiskalno ažurniranje pri vodenju malih obratov;
8. Izpopolnjevalni tečaj za čebelarstvo;
9. Izpopolnjevalni tečaj za vinogradništvo - Lonjer;
10. Izpopolnjevalni tečaj za vinogradništvo - Križ;
11. Izpopolnjevalni tečaj za vinogradništvo - Repen;

v goriški pokrajini:

1. Tečaj specializacije za programerje elektronskih računalnikov;
2. Tečaj rekvalifikacije za strojepisje;
3. Izpopolnjevalni tečaj za čebelarstvo.

Vpisovanje in podrobnejše informacije do 14. septembra:

v Trstu:

— na sedežu Zavoda, ul. Carducci 8/II nad., tel. 730210; na sedežu Kmečke zveze, ul. Cicero-
ne 8/B, tel. 62948 (za tečaje iz kmetijstva);

v Gorici:

— na sedežu Slovenskega deželnega gospodar-
skega združenja, ul. C. de Morelli 14, tel.
32844.

Na začetku je pot lepo speljana. Erminio pripoveduje, da jo je tudi sam pomagal graditi. In že nam razlaga imena raznih zdravilnih zelišč, ki jih srečujemo ob poti. Čeprav vidi samo na eno oko, mu ne zbeži nobena sled. Tu je spala srna, ugotavlja, tu je počivala lisica. »Vidiš iztrebke?«. Z umirjeno hojo gorjana nas zanesljivo vodi v hrib. »Koliko rjuh sena so znosili po tej stezi naši dedje in matere,« pravi. »Prodajali smo ga v Furlanijo za sirk in moko. Ni bilo lahko življenje nekoč.« Dvignemo se za nekaj sto metrov in že se nam odpira čudovit razgled po Karnajski in Terski dolini ter proti Furlaniji. Viškorša, Zavarh, Bardo in druge vasi so pod nami kot na dlani in mladi Devičani, Mavhincji in Cerovci, Nabrežinci, Križani in Tržačani iz Rojana, Barkovelj, od Sv. Ivana, iz Škednja in od Sv. Jakoba ugotavljajo, da so te vasi, ki so jih obiskali v prejšnjih dneh, od tod veliko bolj domače. Taborjenje je namreč za marsikoga pomenilo prvo konkretno srečanje s stvarnostjo v Benečiji, ki jo vsi imenujejo slovensko, a že stoletje in več krvavi, tako da je že skoraj izkravala in je močno splahnela zavest pripadnosti slovenskem unarodu. Izleti v bližnjo okolico, srečanja z ljudmi v vaseh, načrtne raziskave o zgodovini kraja, gospodarskem stanju, o potresu, emigrantstvu, sedanjem gospodarstvu (v Viškorši deluje podružnica tovarne MIPOD) vse to napolnjuje taborni program. Dogodek zase je bilo poslušati prof. Viljema Černa. Govoril nam je o sedanji stvarnosti v Benečiji, še posebej s stališča težkih političnih razmer in nerazumevanja, v katerih živijo in delujejo naši ljudje.

Prvi daljši počitek je pri Vodici, izviru na gori. Erminio pripoveduje legendo o tem, kako je Mati božja hotela, da se ji zgradi cerkev njej na čast in ko pripoveduje, je v skrbeh, če ga razumejo, ko nam govori po domače in še vpraša: »Kaj znajo italijansko ti otroci?« »Pa še kako,« pravim, saj moramo paziti, da govorijo slovensko, še posebej tisti vodi, ki prihajajo iz mesta. Asimilacija postaja vse bolj vidna tudi pri nas, a se je le redkokdaj zavedamo, pomislim.

In že smo na sedlu pod vrhom. Tu spet počivamo in poslušamo, kako vojaki na strelišču pod nami pri vasi Šimac praznijo magacine. Vsa

gora odmeva od strelcev. Od tod pa se lahko oči umirijo v čudovitem razgledu. Proti severu je viden Kanin in vse njegovo pogorje, Mangart in za njimi številni drugi vrhovi, ki jih ne prepoznam. Proti jugu pa se pod nami razprostira vsa Furlanija, tja do morja. Velika glava nam skriva pogled proti Trstu. »Ko bomo na vrhu,« pravi Erminio, »boste videli zaliv.« In že vstanemo za nekajminutno hojo. Prav pod vrhom Erminijevo edino oko opazi modrasa na stezi. Dva udarca s palico in že si lahko ogledamo kačo, ki jo je položil na skalo.

Na vrhu se uresniči napoved. Čudovit razgled nam zapusti polno vtisov. Gora meri 1556 m, toda stoji kot prva predstraža nad Furlanijo in zato je pogled z nje, ob lepem vremenu, kot smo ga doživeli, naravnost enkrat. Tu se podpisemo v zvezek, ki ga je pustilo planinsko društvo. Prosili pa so nas, da bi škatlo prinesli v vas in zato jo vzamemo in damo v nahrbtnik. Malo ljudi je bilo od novembra lani na gori. Toda prvič je verjetno stopilo nanjo na isti dan več kot 50 izletnikov. Še kratek postanek in potem se spustimo proti vasi. Kos poti vrežemo kar počez po strmem travniku in Erminio že pripoveduje, kako so nekoč kosili po teh bregovih zvezani z vrvjo, da ne bi padli in kako so žene žele po dostopnih krajih ter o tem kako je bil vojak z »Julio« v Grčiji, Albaniji in Jugoslaviji. Še nekaj metrov in smo že pri stezi, ki nas lepo pripelje do vasi. Komaj pridemo, že nam nekateri starejši možje pripovedujejo, kako so nas gledali, ko smo hodili po grebenu. Erminio pa je ves zadovoljen in ko mu plačam šilce žganja v gostilni, ves navdušen pravi: »Če pridete še drugo leto, boste videli, kam vas peljem. Naredili bomo drugo pot, videli boste, koliko planik raste za tistim bregom«, in že mi kaže proti gori.

Petnajstdnevni tabor v Viškorši. Končal se je 5. avgusta. Bil je višek letošnjega skavtskega življenja za omenjene vode in njihove voditelje. Vsem 74 udeležencem pa je pustil tudi zavest, da so te doline res del našega narodnega tkiva. Da boleče propadajo, čeprav se redki posamezniki vztrajno borijo, da bi se še ohranil naš jezik. Prav zato smo na svoje domove prinesli zavest, da je naša dolžnost, da pogosteje zahajamo v te doline, da jih obiskujemo in se pogovarjamo z ljudmi, da jim zapojemo ... Ze dolgo nismo skavti imeli tako hvaležnih poslušalcev ob našem petju.

Marko Tavčar

Reforma javnega zdravstva

■ nadaljevanje s 3. strani

ko pri sindikatih kot pri zdravniških organizacijah, kar pomeni, da birokrati državnega knjigovodstva ter zakladnega in proračunskega ministrstva lahko povzročijo nekako državljansko vojno.

Birokrati odgovarjajo, da bi se izdatki za javno zdravstvo v primeru izvedbe njihovega načrta znižali za eno tretjino, to je za 12 tisoč 150 milijard lir od skupnih 39 tisoč 200 milijard predvidenih za leto 1985. To dejstvo naj bi ostalo, čeprav bi se prispevki za leto 1985 tudi zmanjšali za eno tretjino. Na ta način bi leta 1986 ohranili potrebe za javno zdravstvo izpod vsote 40 tisoč milijard lir.

Sindikati so tudi zaskrbljeni, ker bi načrt birokratov zmanjšal število delovnih mest pri Vsedrjavni zdravstveni službi vsaj za 150 tisoč.

Birokrati se zaganjajo tudi v pokojninski sistem ter se poslužujejo najnovejših

podatkov, katere je objavil državni statistični zavod ISTAT. Konec leta 1983 je bilo v Italiji 17 milijonov 594 tisoč upokojencev ali 201 tisoč več kot prejšnje leto. Na tri državljane pride en upokojenec. Izdatki zanje so leta 1983 znašali 79 tisoč 381 milijard lir, kar je 14,7 odstotka kosmate nortanje proizvodnje. Gre za povišek 22,7 odstotka v primeri s prejšnjim letom ob 15-odstotni inflaciji.

Birokratom in vsem ostalim kritikom je lahko odgovoriti, ker so upokojenci vso delovno dobo plačevali prispevke za pokojnino ter so se njihova plačila nato celo zelo slabo obrestovala.

Drugo vprašanje so invalidnostne pokojnine, katerih pride v Italiji 9 na 100 prebivalcev. Pravi invalidi imajo seveda pravico, nasplošno pa je potrebna večja kontrola, kot je potrebna tudi za birokrata vseh vrst.

E. V.